

Dosarul nr. 2ra-333/2022
2-21024417-01-2ra-04042022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. O. Dvornic)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Guzun, A. Malii, I. Dutca)

Î N C H E I E R E

01 iunie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al
Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecători

Dumitru Mardari
Mariana Pitic
Victor Burduh

examinând admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Bernaz Alexandru împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale procuraturii,

împotriva deciziei din 03 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 26 februarie 2021, Bernaz Alexandru s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale procuraturii.

În motivarea acțiunii a indicat că, la 09 aprilie 2013, Procuratura Anticorupție a pornit cauza penală nr. 2013978061 în baza art. art. 190 alin. (5), 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal, în cadrul căreia, la data de 24 mai 2013, în calitate de avocat, a început apărarea drepturilor și intereselor legitime ale colaboratorului SA „Registru-Corect” - V. Torodii, bănuît în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 245² alin. (2) din Codul penal.

Ulterior, la 05 septembrie 2014, în cadrul cauzei penale, a fost efectuată percheziția la sediul cabinetului avocatului „Alexandru Bernaz”, în rezultatul căreia nu au fost ridicate careva obiecte, iar prin ordonanța din 09 septembrie 2014 a procurorului din Procuratura Anticorupție, I. Frunza-Bargan, a fost pus sub învinuire ilegal, fiindu-i încredințată săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. art. 42, 190 alin. (5), art. 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal.

Prin încheierea din 29 decembrie 2014 a judecătorului de instrucție a fost declarată nulă ordonanța de punere sub învinuire din 09 septembrie 2014, emisă de către procurorul I. Frunza-Bargan. La caz, instanța de judecată constatând că acțiunile reclamantului în calitate de avocat, în ce privește tratativele cu partea

vătămată în scopul recuperării prejudiciului pretins, calificate de către procuror în baza art. art. 190 alin. (5), 243 alin. (3), lit. b) din Codul penal, se încadrează în limitele împuternicirilor avocatului participant în proces penal, iar procurorul nejustificat a catalogat aceste acțiuni ca complicitate la dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune și abuz de încredere și spălare a banilor în proporții deosebit de mari.

A menționat reclamantul că, prin ordonanța din 31 martie 2015, a fost scos de sub urmărire penală din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii prevăzute de art. art. 42, 190 alin. (5), art. 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal.

Prin hotărârea din 24 iulie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Central, a fost admisă acțiunea lui Bernaz Alexandru împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, cu privire la încasarea prejudiciului moral și material cauzat prin acțiunile ilicite ale procuraturii și s-a încasat în beneficiul lui Bernaz Alexandru prejudiciul moral în sumă de 15 000 de lei și cheltuielile de asistență juridică în sumă de 10 000 de lei.

Prin decizia din 26 septembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și încheierile din 16 ianuarie 2019 și 04 septembrie 2019 ale Curții Supreme de Justiție, hotărârea instanței de fond din 24 iulie 2018 a devenit irevocabilă, iar ulterior executată.

A indicat reclamantul că, la 04 septembrie 2018, procurorul-șef al Procuraturii Anticorupție, Viorel Morari, a emis ordonanța prin care a dispus anularea ordonanței din 03 martie 2015 de scoatere a sa de sub urmărire penală, iar prin ordonanța de punere sub învinuire din 28 ianuarie 2019, procurorul Procuraturii Anticorupție A. Cernei a înaintat învinuirea pe aceleași fapte, incriminându-i în mod repetat acuzațiile anterior înaintate de comitere a infracțiunilor prevăzute la art. art. 42 alin. (5), 46, 190 alin. (5) și art. 42 alin. (5), 46, 243 alin. (3), lit. b) din Codul penal.

La 28 ianuarie 2019, procurorul A. Cernei a aplicat în privința sa măsura preventivă sub formă de declarație de a nu părăsi țara, păstrată până la data de 23 septembrie 2020.

A relatat reclamantul că, a contestat ordonanțele menționate supra în ordinea prevăzută de art. 299¹ din Codul de procedură penală, însă prin ordonanța procurorului Viorel Morari din 27 februarie 2019 plângerea a fost respinsă.

Prin încheierea din 09 septembrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, a fost declarată nulă ordonanța din 27 februarie 2019, prin care a fost respinsă plângerea depusă în baza art. 299¹ din Codul de procedură penală. Pronunțând încheierea din 09 septembrie 2020, instanța de judecată a reținut că, analiza ordonanțelor contestate denotă faptul că temeiuri de anulare a ordonanței de scoatere de sub urmărire penală nu au fost stabilite, iar argumentele invocate în ordonanță sânt vagi și lipsite de suport juridic. Mai mult, instanța de judecată a constatat că, deși procurorul în ordonanța de anulare a ordonanței de scoatere de sub urmărire penală a făcut trimitere la careva fapte noi sau recent descoperite, instanța, analizând unipersonal materialele prezentate de către procuror, a reținut că aceleași declarații au fost date anterior organului de urmărire penală, care atât instanța, cât și procurorul, le-au considerat insuficiente de a menține persoana sub urmărire penală, fiind dispusă scoaterea acestuia de sub învinuire. În afară de aceasta, instanța de judecată a constatat că, organul de urmărire penală a încălcat termenul de trei luni în care urma să fie înaintată învinuirea față de Bernaz

Alexandru, iar nerespectarea acestui termen impune nulitatea actului efectuat peste termen.

A opinat reclamantul că, instanța de judecată a constatat că plângerile depuse sânt întemeiate și urmează a fi admise, cu dispunerea anulării ordonanțelor de către procurorul ierarhic superior.

La 23 septembrie 2020, Procurorul General Alexandru Stoianoglo a emis ordonanța prin care a dispus scoaterea de sub urmărirea penală din motivul că, fapta nu întrunește elementele infracțiunilor prevăzute de art.art. 42 alin. (5), 46, 190 alin. (5) și art. 42 alin. (5), 46, 243 alin. (3) lit. b) din Codul penal. Prin aceeași ordonanță, Procurorul General a dispus anularea ca fiind ilegale și neîntemeiate a ordonanței procurorului-șef al procuraturii anticorupție, Viorel Morari din 04 septembrie 2018 și a ordonanței procurorului din procuratura anticorupție A. Cernei din 28 ianuarie 2019.

Reclamantul a invocat că, infracțiunea prevăzută de art. 190 alin. (5) din Codul penal, se califică ca o infracțiune deosebit de gravă, iar caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală au fost probate atât prin încheierea judecătorului de instrucție din 09 septembrie 2020, cât și prin ordonanța Procurorului General din 23 septembrie 2020, prin care s-a constatat ilegalitatea și netemeinicia ordonanței de reluare a urmăririi penale din 04 septembrie 2018 și a ordonanței de punere subînvinuire din 28 ianuarie 2019. Astfel, durata aflării sale sub urmărire penală repetată a constituit doi ani, adică de la 04 septembrie 2018 până pe 23 septembrie 2020.

A evidențiat că, măsura preventivă sub formă de declarație de a nu părăsi țara, aplicată ilegal în cadrul urmăririi penale reluate, cât și faptul că această măsură a durat un an și 8 luni, adică de la 28 ianuarie 2019 până pe 23 septembrie 2020, reprezintă o ingerință în exercițiul liberei circulații, care grav a lezat acest drept constituțional, lipsindu-l de dreptul de a ieși din R. Moldova. Tragerea ilegală, repetată, la răspundere penală a afectat grav reputația sa, fiindu-i cauzate suferințe psihice enorme, inclusiv din motivul că până la obținerea în a. 2011 a licenței de avocat, a activat în perioada 2000 - 2011 în organele Procuraturii, inclusiv în funcție de procuror al secției exercitare a urmăririi penale pe cauze excepționale a Procuraturii Generale, având o reputație ireproșabilă, fiindu-i aplicate în cadrul activității sale în funcție de procuror, pentru exercitarea exemplară a atribuțiilor de serviciu, diferite măsuri de încurajare, inclusiv diplomă de onoare.

Reclamantul a menționat că, prin acțiunile Procuraturii Anticorupție, i-a fost lezată demnitatea și reputația profesională, cauzându-i suferințe psihice enorme, ce s-au exprimat prin jignire, rușine și stare de stres, estimând prejudiciul moral cauzat în sumă de 2 000 000 de lei. Gradul suferințelor psihice se probează și prin faptul reluării ilegale în privința sa a urmăririi penale peste mai mult de 3 ani de la scoaterea de sub urmărire penală și înaintării ilegale a unor acuzații repetate peste mai mult de 3 ani de la constatarea că astfel de acuzații sunt ilegale și neîntemeiate.

A solicitat reclamantul repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale procuraturii, în sumă de 2 000 000 de lei, cauzat în urma atragerii la răspundere penală și aplicării ilegale a măsurii preventive sub formă de declarație de a nu părăsi țara.

Prin hotărârea din 26 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a fost admisă parțial acțiunea înaintată de Alexandru Bernaz împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a

Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale procuraturii și s-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției suma de 20 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, în rest pretențiile au fost respinse ca neîntemeiate.

La 28 mai 2021, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 26 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii instanței de fond și emiterea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii.

La 31 mai 2021, Procuratura Generală a Republicii Moldova a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 26 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii instanței de fond și emiterea unei hotărâri noi de respingere a acțiunii.

La 01 iunie 2021, Alexandru Bernaz a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 26 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând modificarea hotărârii instanței de fond și emiterea unei hotărâri noi de admitere integrală a acțiunii.

Prin decizia din 03 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, s-au respins cererile de apel depuse de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, de Alexandru Bernaz și de Procuratura Generală a Republicii Moldova și s-a menținut hotărârea din 26 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a concluzionat că, mărimea compensației se determină luându-se în considerare gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă, caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată, rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei, durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată, natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Curtea de Apel Chișinău a menționat că, prin acțiunile procuraturii, lui Bernaz Alexandru, i-au fost lezate drepturile și libertățile fundamentale, inclusiv dreptul la viață privată, având în vedere și faptul reinițierii urmăririi penale după scoaterea de sub învinuire din anul 2015, cât și durata urmăririi penale, perioada fiind 28 ianuarie 2019 - 23 septembrie 2020. Astfel, s-a considerat ca fiind corectă, întemeiată și legală soluția primei instanțe în partea ce ține de repararea prejudiciului moral în sumă de 20 000 de lei. Cuantumul prejudiciului moral solicitat în mărime de 2 000 000 de lei, fiind exagerat.

La 03 martie 2022, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel din 03 noiembrie 2021 prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond, cu pronunțarea unei decizii noi de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat că, instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe eronat a interpretat normele dreptului material și procedural.

Relatează recurentul că instanțele judecătorești, la determinarea mărimii compensației pentru prejudiciul moral, trebuiau neapărat să ia în considerare atât aprecierea subiectivă privind gravitatea cauzării suferințelor psihice sau fizice

pârții vătămate, cât și datele obiective care certifică acest fapt. Obligația de a dovedi faptul pricinuirii prejudiciului moral o exercită partea vătămată, de aceea în cererea despre compensarea prejudiciului moral aceasta trebuie să indice de către cine, în ce circumstanțe și în baza căror acțiuni (inacțiuni) i-au fost cauzate suferințe morale (psihice) sau fizice, prin ce se manifestă acestea.

Menționează recurentul că, în privința lui Alexandru Bîrnaz nu a fost aplicată nicio măsură procesuală de constrângere, acesta s-a aflat în libertate fiind alături de familie, iar prin ordonanța din 23 septembrie 2020 a Procurorului General Alexandru Stoianoglo, a fost scos de sub urmărire penală.

De asemenea, anterior reclamantul, în legătură cu acest dosar penal, a beneficiat de compensație din contul bugetului de stat în sumă de 15 000 de lei că prejudiciu moral și 10 000 de lei cheltuieli de asistenta juridică.

Totodată, toate acțiunile întreprinse de organul de urmărire penală au fost în limitele Codului de procedură penală. În prezenta cauză intimatul nu a probat faptul că informația privind învinuirea sa a avut o rezonanță în societate, a fost discutată activ de către societate și a avut un impact negativ asupra sa sau asupra poziției sale sociale.

Opinează recurentul că un alt criteriu pentru stabilirea cuantumului despăgubirilor destinat compensării prejudiciului moral este criteriul echității. Acest criteriu presupune că cuantumul despăgubirilor destinate reparării prejudiciului moral trebuie să fie corect și echitabil.

La 04 aprilie 2022, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților copia cererii de recurs depusă de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f.d. 171).

Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei la 03 noiembrie 2021. Decizia motivată a fost expediată participanților la proces, prin intermediul poștei electronice, la data de 19 ianuarie 2022.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Astfel, instanța de recurs constată că Ministerul Justiției al Republicii Moldova s-a conformat prevederilor legale, declarând recurs la 03 martie 2022 împotriva deciziei instanței de apel, în termenul stabilit de lege.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Examinînd temeiurile recursului completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Instanța de recurs reține, că examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă.

La caz, Colegiul constată că argumentele invocate în cererea de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate or, motivele recursului sunt similare celor invocate în cadrul judecării pricinii, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel, relatarea situației nu constituie un temei de casare a deciziei recurate or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 din Codul de procedură civilă.

Din recursul declarat nu rezultă că instanța a apreciat arbitrar probele.

În acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicite admise (Golder împotriva Regatului Unit, p.38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), p. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, p. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, p. 45).

Curtea a mai reiterat că, modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective; trebuie ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (a se vedea Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-I, p. 141, § 39).

La fel, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helters c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În conformitate cu art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra

inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Având în vedere cele expuse mai sus, recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă și, drept urmare, este inadmisibil.

În conformitate cu art. art. 270, 433 lit. a), 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibil recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

judecători

Dumitru Mardari

Mariana Pitic

Victor Burduh